

KDO SE BOJÍ MÉHO HLASU? ANEB PŘIZNÁNÍ FRUSTROVANÉ VOZÍČKÁŘKY

Jitka Rudolfová

Koncem září poslanci jednali o tom, zda lidé s nejtěžším postižením, zcela závislí na cizí pomoci, dostanou vyšší příspěvek na péči. Senátorský návrh, aby měli místo současných 13 200 korun o šest tisíc víc, nakonec prošel prvním čtením. Jednání před sněmovnu podpořilo několik desítek lidí s transparenty - včetně lidí na vozíku, kterých se změna týká. Následně s ní souhlasil i zdravotní výbor. Výbor pro sociální politiku by o navýšení příspěvku na 19 200 korun měl jednat tento týden.

Chtěla bych tu učinit doznání – jsem frustrovaná vozíčkářka. Věřte, nebo ne, má frustrace však nepramení z mého osudu člověka trvale upoutaného na kolečkové křeslo (mimochodem vždycky si při téhle floskuli představím vozíčkáře omotaného chrastícími řetězy). Mnohem víc mě frustruje neschopnost České televize se v Událostech, komentářích důstojně vypořádat s tématem lidí s těžkým postižením.

Ale pěkně chronologicky. Ráno 21. září jsem se nevypravila do práce, ale zamířila jsem do Sněmovní ulice. Prvním bodem poslanecké schůze totiž ten den byla novela zákona o sociálních službách, která zvyšuje příspěvek na péči pro lidi, již jsou při obstarávání svých potřeb zcela závislí na pomoci druhých. Aktuální výše příspěvku pro osoby v takzvané úplné závislosti činí 13 200 Kč měsíčně. To při ceně 110 Kč za hodinu znamená, že si takový člověk může dovolit pouze 4 hodiny asistence denně. Ale jak naznačuje termín úplná závislost, obvykle potřebuje hodin mnohem víc. Zejména pokud nechce proležet celý život doma v posteli.

Toho rána jsme se s organizací Asistence, která se věnuje lidem s tělesným a kombinovaným postižením, vydali postávat před poslaneckou sněmovnu, abychom tento problém připomněli. Chtěli jsme se poslancům trochu vizuálně připomenout a podpořit projednávaný návrh zákona, který zvyšuje příspěvek na 19 200 Kč měsíčně. Jakmile jsme učinili tomu za dost, zašli jsme ještě přímo do sněmovny sledovat, jak první čtení novely dopadne. Dopadlo dobře, sláva poslancům za to!

Když bylo po všem, přisedl si ke mně šéf Asistence Erik Čipera. Prý mu volali z Událostí, komentářů, že se chtějí ten večer zvýšení příspěvku věnovat. A navrhl, abych tam šla já – tedy někdo, kdo je sám příjemcem příspěvku na péči a platí si z něho asistenci, díky níž může žít nezávislým životem dle svých představ.

Výzva, to ano. Neskromně musím říct, že jsem si však pro ten úkol připadala celkem kompetentní. Vystudovala jsem Veřejnou a sociální politiku na FSV UK, na systém dávek pro lidi s postižením mám relativně jasný názor, v Asistenci, o.p.s. zacvičuji nové asistenty a asistence využívám tuny. Už jsem v hlavě začala řešit, jak se večer na ty Kavčí hory dostanu a kde takhle na poslední chvíli seženu asistentku.

Jenže pak mi volal dramaturg Událostí, komentářů Teodor Marjanovič - a zalekl se mého hlasu. Mám totiž vadu řeči. Vlastně není důležité, že mi většina lidí rozumí. I kdybych byla neslyšící a používala znakový jazyk, nemělo by

mě to podle mého názoru diskvalifikovat z účasti ve zpravodajském pořadu veřejnoprávní televize – samozřejmě pokud bych měla k tématu co říct. Dramaturg nicméně prohlásil, že si nemůže dovolit, abych v Událostech, komentářích vystupovala, protože jde o pořad s příliš vysokou sledovaností a on za něj zodpovídá. Co kdyby mi někdo nerozuměl?

Frustrace byla na světě. Zpětně jsem si říkala, že v ČT mohli těch osm minut rozhovoru třeba předtočit a otitulkovat. Nebo mohli pozvat i mou asistentku, která by mé odpovědi tlumočila – což by bylo v tomto případě dokonce ilustrativní. ČT by tím nezobrazila skupinu osob s těžkým postižením jako pouhé objekty něčí péče, ale jako muže a ženy, které mohou žít zcela běžným životem, pouze k tomu potřebují adekvátní míru podpory. Představila by tím lidi s vadou řeči jako někoho, s kým je možné diskutovat o systému sociálních dávek. A taky by ukázala, že Václav Krása není jediným vozíčkářem v republice, který má politické názory.

Ačkoli soudím, že přesně taková osvěta by měla být úkolem veřejné služby, kterou má ČT konat, nic z toho se nestalo. Do Událostí, komentářů šel nakonec Erik Čipera. A i když dělal, co uměl, nemohl zastříť, že je profesionálem, který mluví o svých klientech. Pořád to je člověk bez postižení, který život na vozíku doopravdy nezažil.

Když frustrace opadla, říkala jsem si, že měl dramaturg třeba jen špatný den. Nebo třeba vykonal špatnou zkušenost s knížetem Schwarzenbergem, jehož artikulace také není zrovna růžová. Anebo – a to je taky relevantní možnost – prostě není proveditelné, aby se Události, komentáře v jednom dni připravily na hosta na vozíku a s vadou řeči. Tak jsem začala sama sebe přesvědčovat, že je třeba se v tomto případě smířit s limity svého postižení.

Pak jsem ovšem pozorně zhlédla ten vstup s Erikem Čiperou. Jistě lze ČT odpustit například nekonzistentní používání pravidla, že se nepíše ani neříká postižený ani handicapovaný, ale člověk s postižením či člověk s handicapem. Ostatně cením, že v relaci nepadl ani jeden invalida. Možná by se dalo přimhouřit oko i nad podtitulkem, který hlásal: „Vozíčkáři a svět, v němž žijí.“ Na nějaké planetě lidí s postižením? Nebo snad na Marsu? Já žiju na Praze 2.

Ale nad poslední otázkou mi opravdu zůstal rozum stát: Daniela Písařovicová se na konci Erika Čipery otázala, jak lze s těmi lidmi vyjít? Otázku zdůvodnila tím, že jim někdy funguje mozek, ale tělo zůstává paralyzované, čili mohou cítit frustraci, a tedy ji zajímá, jací jsou klienti. Zeptala by se moderátorka ředitele Života 90, jak se dá vyjít se seniory, když mohou být frustrováni blížíci se smrti? Zeptala by se ředitele Romey, jak se dá vyjít s Romy, když mohou být frustrováni svou sociální exkluzí? Pevně doufám, že ne. Tak proč je taková otázka myslitelná v případě lidí s těžkým postižením?

Každý člověk je na své postižení adaptován jinak, má jinou osobnost a jiné možnosti. Lhala bych, pokud bych napsala, že mi můj zdravotní stav nikdy nevadí. Pokud si však můžu dovolit zobecňovat, mnohem víc než postižením bývají lidé na vozíku frustrováni překážkami, které jim pod kola klade společnost, a stereotypy, jež o nich šíří. Jako když se v prestižním zpravodajském pořadu veřejnoprávní televize podtextově naznačuje, že lidé s těžkým postižením jsou a priori nerudnými jedinci, kteří si vztek a bezmoc vybíjejí na svých asistentech. Nebo kam ta otázka směřovala?

Smyslem tohoto článku není ukázat prstem na pana Marjanoviče ani na paní Písařovicovou. Ti pouze vyrobili osm minut stereotypní žurnalistiky, to není nic strašného. Každý má právo na chybu. Nechci pranýřovat lidi, kteří k tomuto úkolu možná ani neměli dostatečné know-how. Mnohem víc bych si přála, aby se redakce zpravodajství ČT zamyslela, jaký obraz lidí s postižením vysílá do světa, ve kterém všichni žijeme. Je totiž čas na jeho korekci.

Zdroj

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

www.futuropolis.cz